

ТРИЗУБНИК - REVUE NEUROMADAIKE - ТРИДЕНТ UKRAINIENNE

Число 16 (616) Рік вид. XIV. 17 квітня 1938 р. Ціна 2 фр. Prix 2 fr.

Париж, неділя, 17 квітня 1938 року

Що-року на початку весни святкується українцями свято, подібного якому не має ні один народ на світі. Святкується пам'ять поета, що творами своїми і всім своїм життям відродив до нового буття українську націю, став як би батьком народу.

Ні в одного народу в світі жаден поет не займає того місця, великого й почесного, що його у нас займає Тарас Шевченко, — співець національної свободи, який в житті української нації відіграв і відіграє таку колосальну роль духовного провідника, і який ту свою роль ще не скінчив та без сумніву прислужиться українському народові і в майбутньому.

З усіх закутків світу приходять описи[†] Шевченківських свят цього року. І скрізь, де-б ці свята не відбувалися, — на Україні, на Далекому Сході Азії, на Заході Європи, чи де-інде, — скрізь падає в очі єднання українців коло пам'яті пророка вільної і великої України. Як би не були розділені наші люди політично, як би часом ще мало були втягнені або й зовсім не втягнені, через невелику іноді національну свідомість, до активної боротьби, яку веде наш народ за самостійне й незалежне існування, — всіх їх єднає дух Шевченка в одній великій національній сім'ї, у всіх той дух викликає потяг до свого краю, до великої землі своїх батьків і вождів, — Володимира Великого, Івана Мазепи, Богдана Хмельницького, Симона Петлюри, — у всіх наших людей той нескорений дух Шевченка, що став духом нації, при-

мушує говорити їх голос української крові, що над усе сильніший, що говорить навіть у тих, які не говорять українською мовою і які ледви собі пригадують своє українське походження, той голос, що приводить на Шевченкові свята людей, яких ніхто ніколи не бачив у жадних українських організаціях, але яких, — а їх буде багато, — ми всі побачимо, як вони прийдуть до порогу нової української національної хати.

Це є щось, що українців активних мусить окрилювати в їх національній праці; для чужинців це те, — коли вони хотять його бачити, — що їм мусіло б вказати на велич і могутність невидимої української сили, яка все перемагає і яка все переможе на шляху нашого народу до вільного існування і власної Української Держави, сили, що зветься національною волею.

В хвилини радості і в хвилини сумніву, в хвилини піднесення і в моменти, коли ми підупадаємо на силах, — все живе одначе між нами і між усією українською нацією дух одного з її великих синів, що вирвав нарід із темряви забуття, просвітив його своїм словом, вказав шлях у майбутнє і веде, — і вічно буде вести, — по тому шляхові життя нашої нації, який у безвісних просторах ніде не кінчається.

СВЯТО Т. ШЕВЧЕНКА В ХАРБІНІ

(Од власного кореспондента)

13-го березня с. р. Українська Національна Колонія в Харбіні урочисто святкувала Шевченківські дні. Програма урочистої академії в цьому році був складений досить скромно в порівнянні з роками попередніми. Але, не дивлячись на це, академія пройшла з надзвичайним успіхом й вилилась в демонстрацію росту та укріплення національних українських сил та маніфестацію єдності й свідомості українців, маніфестацію, якої в Харбіні давно вже не було й якої фактично ніхто не підготовляв і спеціально не організовував.

Велика театральна саля Українського Дому була переповнена до останньої можливості. Половині зібраних не тільки не було де сидіти, а навіть стояти. В салі тяжко було дихати, а все-ж ні один не вийшов, ні один не залишив свого місця.

З найбільшою увагою, із свого роду духовим тремтінням вислухали українці «З повіт» свого пророка: «Як умру, то поховайте...», а потім молитву за Україну: «Боже великий, єдиний...», які було мистецьки виконано хором під орудою В. Лукша.

Великий золотий тризуб на тлі національних прапорів разом із погруддям Т. Шевченка, удекорованим живими квітами та національними-ж прапорами, розміщені в глибині сцени, складали одне ціле, мистично-урочисте й у той-же час щось незвичайно рідне, близьке й зворушуюче. Тризуб на фоні національного прапору нагадував присутнім про наші старі державні традиції та могутність, погруддя Шевченка — про ті нечислимі жертви та муки, що витерпіла та терпить українська нація в боротьбі за свою свободу та державність.

Першим докладчиком виступив знаний в Харбіні письменник Ф. Даниленко, який говорив про вплив любови на творчість Т. Шевченка та його нещасливі спроби влаштувати своє родинне життя. Далі на сцені п. Мікулич. Він декламує «Тарасову ніч». Жаль тільки, що д-р Мікулич в цей твір Шевченка повний чуття, гніву, жорстокої правди, не вложив свого власного чуття, розуміння твору... Тому не тільки декламація, а й сам твір у виконанні п. Мікулича пройшов непомітним і не зробив вражіння.

Другим докладчиком виступив д-р Шлендик. Використавши досліди над творчістю Шевченка академіка Ст. Смаль-Стоцького та Г. Маланюка, д-р Шлендик говорив не про творчість Шевченка, а про нього самого, як індивідуальність. Д-р Шлендик представив індивідуальність Шевченка, як пламенного патріота України, людину незвичайно широко й глибоко освічену, тверду в своїх переконаннях, смілого національного революціонера та ідеаліста, здібного й готового перенести всі муки за ідеї, які він проповідував. Закінчив доклад словами академіка Смаль-Стоцького:

«Вже за плечима столітні роковини його «Заповіту», який немов став нам новим гімном народнім і при кожній нагоді не сходить нам з уст. А ми все ще не можемо пом'янути його в сім'ї вольній, новій. А Україна все ще обдірана, сиротою по-над Дніпром плаче, тяжко й важко сиротині. Коли-ж виконаємо ми нарешті той заповіт? Коли порвемо кайдани? Коли вражою злою кров'ю волю окропимо? Невже-ж і ми, як його сучасники, будемо що-року тільки вітати, гратися, хвалити, будемо божитися та клястись, брататись, сестритись з ним! Будемо чванитись, що земля наша велика і багата, що нас 40 або і більше мільйонів!

Чи не чуємо, як з могили лунають слова поета:

Чого ви чванитесь — ви,
Сини сердешної України?
Що добре ходите в ямї,
Ще лучче, ніж батьки ходили?
Не чваньтесь...»

А що-ж робити? — запитав докладчик і тут-же відповів:

«Заповіт Шевченка нам про це ясно каже: «Вражою злою кров'ю волю окропіте»; наш національний гімн це постійно підтверджує: «Душу й тіло ми положим за нашу свободу». Лише повинні ми це робити не співами, не словами, а ділом, чином, тоді тільки ми доведемо, що ми справді козацького роду».

Доклад зачепив живі струни в душах присутніх, відповів на багато запитів, які сьогодні хвилюють українське громадянство в Харбіні, указав загальну напрямку, по якій повинні йти українці в Маньчжу-Ді-Го, й був зустрінутий дуже й дуже сердечно.

З експресією й чуттям продекламувала потім п. Л. Кучерова окремі частини із «І живим, і мертвим, і ненародженим».

Урочисту академію закінчено було концертом хору під орудою п. В. Лукша, який виконав: «Орися ти, моя ниво». «Думи, мої, думи», «Сонце заходить», «Тече вода з-під явора», «Чорна хмара з-за Лимана», «Живи, Україно», «Україна», і національний гімн.

Концерт пройшов добре. Кожну річ зібрані зустрічали дуже тепло. Основне в тому всьому не концерти й може навіть не доклади, а те, що в даний час настрій українців переживають велику кризу. Говорю про тих українців, які до сьогодні ще не знали, на який сісти й що їм робити, куди прихилитись. Московські організації дуже збанкрутували морально. Втратили всяку популярність та авторитет, і тому ті наші люди, які ще зв'язані з ними, тако-ж захитались і стали на роздоріжжі.

Шевченківське свято ніби показує, що ті люди починають знаходити самих себе, але остаточно судити про це ще безперечно завчасно.

Т. О.

ДО ДАЛЬШИХ ЗАВДАНЬ У ПЛАСТІ

Розпочався другий рік систематичної пластової праці у нас на чужині, яка дала свої наслідки поки у Франції, де до цього часу засновано чотири пластових куріні, з двох гуртків кожен, один морський та один скремний гурток.

Не дивлячись на численні прояви нашого громадянства з різних країн, де воно перебуває на еміграції, прояви, які свідчили і свідчать про те, що наші люди гризуться національним вихованням своїх дітей та шукають способів того виховання, — треба сказати, що Пласт розвивається дуже поволі. Наші люди часто обмежуються лише словами, і щоб ті слова перетворити в діло необхідно ще іноді чийсь сторонньої помочи.

Але крім того, не дивлячись на всю очевидність тієї користи, яку може в національному вихованні нашої молоді дати Пласт, не дивлячись на те, що для здвигнення з місця тієї справи видається окремий неперіодичний журнал та в тій справі вміщується і в нашії пресі досить матеріалу, що показує її розвиток, — ні в одній країні по-за Францією ми ще не могли зареєструвати засновання нашими емігрантами для своїх дітей хоч би одного пластового гуртка.

У нас в багатьох країнах існують українські школи, і здається, що не було б уже такого великого труду для активних одиниць нашого громадянства, що хотіли б пластовій справі присвятитися, зайнятися організацією пластових гуртків хоч би із учнів тих шкіл. З Польщі, наприклад, весь час ідуть чутки про необхідність зайнятися національним вихованням наших дітей; приводяться при тому аж чотирьохзначні цифри для означення їх числа. Чому цим тисячам наших дітей не дати пластового вишколу? Правда, в Польщі на українських землях Пласт заборонено. Але так як в політиці Польща розрізняє українців з різних земель, так, без сумніву, і для закладення еміграційного Пласту вдалося б добути дозвіл хоч би по тих відділах Українського Центрального Комітету, що перебувають на чисто польській території і де заборона Пласту для дітей українських емігрантів

не могла б мати жадної польської расії. Треба лише, щоб відповідні чинники нашої еміграції в Польщі за ту справу взяли та і з свого боку принесли нашому народові дорожчий подарунок — о р г а н і з а ц і ю його молоді.

Те-саме більше-менше торкається нашої еміграції в Румунії. А інші країни? Країни Європи й Азії, де не приходять на увагу різні специфічні умови і де в цьому відношенні є повна свобода ділання?

І коли приходить питання дальших завдань в розвитку пластової організації на чужині, то для-всіх країн, крім Франції, це все ще будуть перші завдання — Пласт у себе закласти.

Для Франції вже повстає питання підтримки й розвитку існуючих пластових одиниць. Розрішити це питання треба закладенням спеціальних товариств приятелів Пласту, що на себе те завдання могли б перебрати. Дійсно, коли діти склали свої організації, то чи відмовлять старші в підтримці їм у їх великої національної ваги праці? Такі Товариства мусять повстати, щоб в організований спосіб дати дітям все необхідне для пластування та почуття певності й необхідного спокою в їх роботі, щоб дати їм можливість відчувати за собою плечі свого рідного оточення — оту моральну й матеріальну опору, яка уможливить їм вирости на таких українців, якими ми всі хотіли б їх бачити.

Дальшим завданням Пласту являється придбання необхідних засобів для всієї пластової організації, як цілості. З тією метою засновано спеціальну П л а с т о в у К а с у , фундамент під яку поклали самі-ж діти-пластуни. До честі Морського Пластового Гуртка в Ліоні, — провадить яким молодий хлопець 15 літ пластун Петро Прилуцький, — належить, що він перший, і поки єдиний, з усіх пластових гуртків склав до Пластової Каси по 10 франків з кожного пластуна, разом 70 франків. Без сумніву, й решта гуртків приєднається до цього прикладу в розбудові матеріальної бази своєї пластової організації. Ці перші внески самих пластунів будуть мати великий вплив на наше громадянство, що прийде з поміччю в тому завданні пластунів і своїми жертвами умножить засоби, зібрані ними. Пластову Касу тільки засновано, а до тих 70 франків, які внесли малі українські чорноморці,єдналась уже не менше сума із сторони. Вплинуть-же до неї, до перших дитячих внесків мають тисячі франків.

Нарешті до дальших завдань, що являються біжучими, можна вже віднести й справу пластових таборів цього літа. Треба сподіватись, що й цього року, як і минулого, будуть у нас де-які матеріальні спроможності для організації тих таборів. Треба сподіватись, що цього року Пласт разом з тим стріне більше розуміння між нашим громадянством та більшу охоту батьків допомогти своїм дітям матеріально у виправі до таборів.

Пластові табори завершують пластову працю дітей. І ми мусимо всі, як і батьки пластунів, прикласти зусиль, щоб і цього літа пластові табори були.

В Пласті росте нова, молода і сильна Україна такою, якою ми всі бачимо її в наших мріях. І тому не може бути нікого між українцями, хто в допоміж для пластунів і для Пласту відмовився б. Тому не може бути ні однієї країни, де живемо ми тепер на еміграції, де б не було покладено своєї цеглини під ту велику майбутню українську славу, де б не було засновано пластового гуртка і де б не було чути пластового слова, що представляє собою символ могутності, — бо назву українського орла, — пластового поздоровлення:

— Скоб !

Семен Нечай

Л И С Т І З Б Е Р Л І Н А

(Від власного кореспондента)

Неділя 10 квітня принесла ще раз світові вістку про єдність німецького народу під проводом його вождя Адольфа Гітлера. Та єдність і авторитет Фюрера так великі, що иншого висліді голосування 10 квітня і не можна було сподіватися: 99 відсотків населення «соборної» Німеччини віддали свої картки із словом «так», із вдячністю приймаючи факт об'єднання німецьких земель і своєю народною волею затверджуючи той чин свого вождя.

Подивудігдна єдність. Але не треба забувати, з яким трудом і в якій боротьбі Адольф Гітлер цю єдність своєму народові здобув. Українцям, що стало живуть тепер у Німеччині, добре знаний той хресний шлях німецької нації, яким вона перейшла, поки дійшла до тої сили, яку уявляє з себе сьогодні. Десять літ тому здавалося, що націю вже нічого не може врятувати од занепаду. Зневірений, без жадної надії на краще завтра, нарід пасивно приймав усі нещастя — величезне безробіття, нужду, комуністичні заворушення спантеличених московськими агітаторами мас, страйки, криваві бійки. Так добре знане все це нам, українцям, з того, що діялось і ще досі діється у нас, на нашій батьківщині.

Коли все це згадати, то тепер можна думати, що сталося чудо. Всім добре відомо, яке це чудо і якими чином воно в Німеччині сталося.

Чи не прекрасний приклад того, як треба боротись проти розкладових інтернаціонально-комуністичних сил для всякого народу, що хоче бути здоровим, сильним, великим і об'єднаним?

Українці розуміють радість німецького народу з приводу останнього великого національного успіху. Хотілося б вірити, що й у німецького народу знайдеться зрозуміння народу українського в його стремліннях і в його боротьбі за свою свободу і національну честь.

П. Д.

— До ситуації

Процес твореної нової рівноваги у властивій Європі, — тоб-то до кордонів ССРСР, — по-за всіма тривогами, по-за безконечним озброєнням, — а може й завдяки їм, — іде своєю чергою. На Заході й на Середземному морі на чолі його стоять Англія з Італією, у Середній Європі — Германія, трохи далі, — на схід од неї — Польща. З великих держав вимкнулася з того лише одна Франція. На міжнародньому форумі її не видно й не чути, а її випадкові, на вигляд навіть, заяви залишаються голосом вопіючого в пустині. Запізнена в своїй соціалістичній структурі, а тому й розхитана внутрішніми заколотами, вона віддала політичний провід над собою соціалістам в той як-раз час, коли соціалістичний патос в цілому світі охляв до недуги, коли всі соціалістичні шляхи ведуть уже до Москви та до загибелі. Тому закордонні французькі впливи проріділи і вивітрюються, а за Францію працює не стільки французька дипломатія, скільки англійська. Бо-ж англійці, щоб там на сьогодні в середині Франції не сталося, а французам вірять; певні того, що ті з своєю внутрішньою бідною, як то вже бувало не раз, рано чи пізніше дадуть собі раду, знайдуть своє місце в Європі і в світах, будуть знову для Англії таким необхідним і могутнім союзником на континенті.

Англія з Італією на сьогодні працюють над відтворенням тих приятельських взаємин, що на протязі століття були такі характерні для цих держав. В недавньому минулому, — якихось кілька років, — вони ніби-то охололи між собою, а потім і посварилися. Зовнішня причина — Етіопія, але внутрішня глибша. Їх колишнє приятельство мало специфічний характер, бо це було приятельство старшого — Англії, з молодшим — Італією, сильнішого з слабшим. І той молодший і слабший одного часу захотів бути рівним — Італія з Англією. Молодий Іден з англійського боку не втямив того явища, а старий Чемберлен зрозумів. І тепер англо-італійські взаємини злагоджуються. Пересправи ідуть надзвичайно швидким темпом і, як подає преса, вже майже закінчені. Вони охоплювали всі питання й англо-італійські тертя, од Гібралтару через Суец аж до Судану та до озера Чад на південь, а на північ — до Палестини, а мабуть до Дарданелів і до Чорного моря. Погодження знайдено, молодший і слабший, як був, так ним, явна річ, і зостався, але набув права і став рівним контрагентом одної з найбільших держав світу і заклав тим певний фундамент для свого майбутнього розвитку, — особливо в колоніях своїх. Як сподіваються англійські політичні кола, англо-італійська згода на Великдень буде вже й парафована, тоб-то стане базою дальших взаємин. Але підписано її буде мабуть таки трохи пізніше, а саме, коли, з одного боку, ген. Франко остаточно опанує цілою Іспанією, а з другого, — коли Франція прийде до такої внутрішньої рівноваги, що дістане змогу до тої згоди пристати й підписати її. Що-до Германії, то й вона тоді мабуть таки в той чи иний спосіб в стороні від згоди не зостанеться.

В Середній Європі справа впорядкування трохи ніби-то спомаліла. Германія тут останні два тижні заклопотана була австрійським плебісцитом офіційно, а фактично тим, що зводила до вузликів кінці австрійської внутрішньої структури, пристосовуючи її до загальної, уже установленої структури третьої Германської імперії. Автім і тут дальше справа впорядкування міждержавних взаємин не припинилася. З новими сусідами, — Югославією та Угорщиною, — і з трохи дальшими, Румунією та Болгарією, вона йшла в лініях приятельства, встановлених ще минулого року. Що-ж до найближчої, оточеної з трьох сторін Чехословаччини, то тут якогось компромісового чи иншого рішення неначеб-то ще не запало ні з боку чеського, ні з боку німецького. Все ще стоїть на шальках розваги й обрахунку. Але це не означає, що ціла справа не йде своєю дорогою. Знаємо

з преси, що голова чехословацької влади офіційно пересправляє з Судетськими німцями, що в свою чергу Прага пересправляє з Берліном: говорять навіть про якусь спільну чехословацьку-германську комісію, яка, мовляв, зараз не то в Празі, не то в Берліні розважає цілий комплекс германо-чехословацьких взаємин. Як відомо, волю до посередництва в цій справі виявив свого часу й голова англійської влади, і тепер, коли англо-італійські пересправи доходять свого кінця, можна сподіватися, що це посередництво набуде своєї сили й ваги, і Чемберлен спричинився таки до того, щоб пригасити вогник, що тлів ще й досі на чехословацько-німецькому кордоні. Й остаточно впорядкувати Середню Європу, як він упорядкував справи на Середземному морі.

По-за Германією, на кордонах властивої Європи, Польща, злагодивши в досить несподіваний і незвиклий, але в дійсний спосіб свої тертя з Литвою, доходить кінця в своїй, так мовити, ізоляційній, що-до ССРСР праці, бо встановлений тепер уже неперервний ланцюг із малих і більших держав, починаючи од Балтійського і закінчуючи Чорним морем. Але ланцюг той кінчається на північних і західних берегах Чорного моря. Залишаються не опрацьованими південні чорноморські береги. За цю працю, як здається, взалася тепер Германія, бо, як подають у пресі, послом до Анкари призначений не хто інший, як відомий німецький дипломат фон-Папен. А це — зовсім особлива людина, що по-над нею вітає авреолі дипломатичного успіху. Не будемо згадувати його праці в часи війни в Сполучених Штатах. Але вже після війни: постали його до Саарщини, — в наслідок сталося майже 100-відсоткове голосування на користь Германії: призначений був до Ватикану й повернувся звідтам з конкордатом; перебув де-який час послом у Відні і приготував аншлюс; тепер його впрядили в Анкару, з тим, як кажуть, щоб одірвав він Туреччину від ССРСР, приклонивши її на бік Германії та до антикомуністичного блоку. Час для того, що-правда, вже настав, але чи пощастить це виконати фон-Папенові? Коли він досягне такої своєї мети, це буде вказувати, що дванадцята година для совітів уже таки настала.

Observer

З ЖИТТЯ Й ПОЛІТИКИ

— Після московського процесу. — Шляхи й перспективи ліквідації сучасного режиму в С С С Р.

Справа Бухарина і його товаришів закінчилася. Закінчилася так, як того можна було сподіватися в країні совітської юстиції. Ті, на совість яких були сотні й тисячі жертв, загинули від руки своїх товаришів, дістали ту саму кару, яку вони на протязі тих довгих років, коли були біля влади, визначали для громадян підвладної їм країни.

Не будемо розбиратися в подробицях московського процесу. Не будемо выясняти — винні чи не винні засуджені в тих злочинствах, які приписує їм совітська прокуратура. Для нас вистачає того, що вони всі були співтворцями того режиму, який панує в ССРСР, що вони всі несуть відповідальність за все, що чинив і чинить він на сході Європи. Такі люди не мали права вмерти своєю смертю. Коли ватага вбивників і грабіжників в дикій сварці із-за поділу награбованого майна вбиває кількох із своїх товаришів по злочинній праці, наше сумління не протестує, не обурюється, і ніхто з нас не буде проливати сльози з приводу долі тих, що згинули. Чі є підстава займати якесь інше становище і впадати в на-

стрій розслабленого сентименталізму в даному випадку через те, що люди, на совісті яких так багато крові і жертв, носили звання членів політбюро ЦКП(б), членів ради народніх комісарів і т. д. ?

Інша річ, на якій варто спинитися, це — політичні наслідки московського процесу. Як не намагалася совітська преса зменшити питомий тягар в большевицькій партії і большевицькій революції учасників московського процесу, для всіх, хто знає історію СССР, лишається незаперечним фактом, що серед тих, які тепер загинули, — були ті, що творили партію і большевицький рух, ті, без яких не був би можливим жовтневий переворот, організація і таке затяжне функціонування совітської влади. Згинули ті, що творили ідеологію партії, — ті, що були найближчими співробітниками Леніна, ті, що проповіддю соціальної революції потрапили внести заколот не тільки серед некультурних мас людности совітського союзу, але й серед поважних груп робітництва Західної Європи й Америки, ті, що на протязі довгих років очолювали найважливіші частини совітського партійного й адміністративного апарату. Ким їх може заступити Сталін, де ті кадри, на яких він має можливість спертися і покластися? На це можна відповісти з повною ясністю і категоричністю: — цих кадрів нема. Поле, засіяне мертвими костями, уявляє тепер большевицька партія після стількох хірургічних операцій, проведених костоправами з ІПУ. В ній немає ідеології, нема ідеї — її заступають цитати з промов Сталіна; але оскільки всесоюзний диктатор в своїх виступах не відрізняється послідовністю і логічністю, навіть цитатами з його промов можна користатися з великою обережністю: член партії, який використовує стару цитату, не знаючи, що вона одмінена новою, ризикне бути запідозреним в шкідливих ухилах. В партії немає людей — старі працівники, які будь-що-будь йшли за партією во ім'я ідейних міркувань, тепер винищені; нові виховані в атмосфері взаємного запідозріння, доносів, терору, посідаючи лише ті уривки знання, які дає большевицька школа, уявляють мінімальну вартість. Кому наша характеристика видається перебільшеною, тому радимо переглянути в кількох останніх числах «Правди» відділ «З партійного життя», в якому тепер після недавньої постанови ЦК про прибільшення, переведені під час чистки, раз-у-раз містяться матеріали, що мають ті жахливі відносини, які панують в окремих партійних організаціях. Важко добрати епітети, які могли б відповідно характеризувати цю атмосферу. Одно можна сказати: ці відносини не виховують нових людей, але лише деморалізують, викривляють, нищать.

Совітська влада, ставши на шлях систематичного винищення тих людей, що її творили, опиняється без провідної ідеї, без тих, які могли б стати коло залишеного стерня. Керуюча верхівка перебуває в стані повної ізоляції як од населення, так і од загалу членів партії. Надійшов час, коли вже вона не має що сказати населенню, бо всі гасла, за допомогою яких давніше встановлювався між владою і хай обмеженими групами людности психологічний зв'язок, вже виголошені, всі слова вже сказані, а нових немає. Большевицький ентузіязм і захоплення існують лише на сторінках урядової преси. Де їх знайти, коли кожний совітський працівник стоїть тепер перед загрозою виключення з партії, звільнення й арешту? В цих умовах і обставинах цілком утопічними стають всі надії на якусь мирну еволюцію совітської влади, на якийсь повільний її перехід на демократичні позиції. При повній відсутності людей коло керуючої верхівки, при поступаючому все далі наростанні терору, з одного боку, і збільшенні незадоволення й озлоблення серед народніх мас, з другого, — перед совітською владою стелеться лише шлях, яким вона йде невпинно на протязі останнього часу, — шлях дальшого розвалу і дезорганізації. Прийде нарешті день, коли ослаблена й дезорганізована влада не буде мати вже засобів, щоб стримати хвилю народнього незадоволення і гніву. Тоді наступить момент, коли людність СССР зголосить до вирівнювання ті рахунки, які вона має до теперішньої влади.

* * *

Дуже симптоматичним і показним фактом є те, що московський процес збігся з дуже важливими в своїх наслідках і перспективах подіями в Європі. Маємо на увазі об'єднання Австрії й Німеччини і розв'язання польсько-литовського конфлікту в тому напрямі, якого вимагали державні інтереси Польщі. Не треба доводити, що обидві ці події належать до категорії тих, які мають велике значіння не лише з погляду інтересів теперішньої влади в ССРСР, але й з погляду інтересів російської державності взагалі.

А проте під час цих подій в Європі влада ССРСР фактично була відсутню. З нею ніхто не рахувався, її було просто ігноровано. Вона, зайнята зведенням поррахунків між своїми теперішніми і колишніми достойниками, в свідомості очевидно своєї внутрішньої слабости не змогла в цих подіях знайти такої позиції, з якою б рахувалися західно-європейські державні чинники.

Факт цей заслуговує спеціальної уваги і підкреслення. Ми знаємо, що совітські чинники, після того, як зблідли і скрахували їх гасла соціальної революції, зробили спробу вдягнути на себе одержу оборонців інтересів російської державності, репрезентантів потреб і вимог російської нації. Не один раз реферували ми відповідні статті на ці теми керуючих совітських органів, спинялися над виступами найвищих совітських достойників. Тепер створилася ситуація, коли керуюча совітська верхівка мусіла б виступити активно в обороні загрожених російських державних інтересів. Виникли обставини, коли вона повинна була б зробити належні висновки із своїх заяв і декларацій. Цього не сталося. Влада виявила своє повне банкрутство. Коли справа вимагала більших зусиль і більшої активності, ніж та, якої вимагає ліквідація «буржуазних» націоналістів в льохах ІПУ, вона поводитися так, ніби її не існує.

Без ідеї, без провідної лінії опинилася совітська влада з своїми колишніми планами і завданнями збудувати в ССРСР соціалістичну державу, створити форпост світової соціальної революції. А тепер являємося ми свідками неславного кінця її спроби переодягнутися в одержу російських державників. Вийшла з цих спроб лише невдачна оперетка, не більше. Совітський уряд, що скрахував, як уряд соціальної революції, тепер крахує вдруге, як уряд, що обороняє інтереси російської державності. Спроба тих, що, втративши власну ідею, хотіли запозичити її в архивах дореволюційної Росії, не вдалася.

Цей факт є одним із красномовних доказів того, що для теперішньої влади ССРСР не існує жадних нових шляхів і можливостей, окрім того шляху до неминучої катастрофи, яким вона йде і буде йти. Судячи по тону органів лівої російської емігрантської преси, свідомість цього починає поширюватися навіть серед ліво настроєної російської еміграції. Недавекий той час, коли російські еміграційні органи що-до сучасної совітської влади займали роллю опозиції його величності, уважаючи, що Сталін репрезентує й боронить інтереси російської державності. Тепер всі вони перейшли до різкої й рішучої опозиції. Видно, що розчарування в перспективі і можливостях Сталіна в цій області поширилося навіть на ці кола.

* * *

Ми змалювали цілу безвихідність і безнадійність тої ситуації, в якій опинився ССРСР; ми підкреслили цілу історичну неминучість тої катастрофи, до якої він іде. Але для того, щоб не було зроблено з наших положень надто поспішних висновків, мусимо зазначити тако-ж і ті обставини, які сприяють консервації на певний час існуючих в ССРСР відносин.

Головною трагедією для всіх народів, які перебувають в складі ССРСР, є те, що без провідної ідеї опинилися в совітському союзі не лише

совітська влада, але тако-ж і російська нація, яка серед складу людности має такий високий питомий тягар. При зрості опозиційних і революційних настроїв серед населення цілого союзу, в тому числі і серед росіян, єдині вони не мають того конструктивного і позитивного програму, який би їх об'єднав у боротьбі проти сучасного режиму. Їх сполучують виключно моменти негатиї, лише перефразоване на сучасний лад старе російське революційне гасло: «геть з самодержавієм». Для кожного, хто слідкує за розвитком відносин у ССРСР, ясно, що основним питанням, на яке мусить дати відповідь кожний реальний політичний програм, це національна справа. У росіян відповіді на це питання нема, вони й досі затуляють очі на те, що поділ ССРСР став історичною konieczністю, на те, що в процесі ліквідації сучасної влади національний момент буде відігравати основну і вирішальну. ролю.

Таке становище серед росіян веде до подвійного роду наслідків. Воно, з одного боку, веде до консервації існуючих відносин, оскільки допомагає витворенню погляду, що існуюча влада є єдиною, яка захоче і може заховати, хай недосконало й невдало, ССРСР від поділу, від претензій «іногородців» на окремі її частини.

А це не може не збільшувати силу інерції, яка при просторах і степені культурности ССРСР для даного моменту являється тою головною силою, що забезпечує на певний час консервацію існуючого режиму. З другого боку, зазначена ситуація серед росіян веде до значного ускладнення перспектив майбутнього перевороту; оскільки в наростаючі протиурядові настрої серед загалу російської людности не вноситься жадних конструктивних і організуючих моментів, дальший розвиток подій залишається на повну волю стихії. В які дикі форми може вилитися ця розгнуждана російська революційна стихія, ми знаємо з історії — і давньої, і недавньої.

При цих умовах, при цій відсутності провідної ідеї не лише серед пануючої в ССРСР верхівки, але й загалу російської людности, спеціального значіння набирає в питанні про майбутнє Сходу Європи рух пригноблених в ССРСР народів. На перший план очевидно виступає тут значіння української справи у зв'язку з чисельністю в межах ССРСР української нації, з розмірами України, її багатствами. її геополітичним положенням.

Розвиток національних рухів у ССРСР складає найбільшу гарантію і творить найповажніше забезпечення того, що в період ліквідації сучасного режиму на сході Європи там вдасться заховати можливий максимум господарських і культурних вартостей.

В. С.

НА ВЕЛИКДЕНЬ

замість особистих візитів і листовних привітань встановленим звичаєм складайте пожертви на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі !

ХРОНІКА

З Великої України

— Шевченкові дні. Сьогодні року совітській пресі, навіть і українській, було не до Шевченка в його дні. 10 та 11 березня всі шпальти газет виповнювали «зізнання» підсудних останнього процесу в Москві.

Київські «Вісті» від 10. III помістили тільки на останній сторінці невеличку, як на Шевченка, і як на соту річницю в сім році початку літературної творчості Шевченка, статтю якогось Костюка — «Звільнений (ясно, що «жовтнем») Шевченко» — всього на 3 хвилини читання.

І чомусь в цей-же день (певно для «рівноваги двох культур») київська радіостанція надавала цілу годину уривки з «Евгенія Онїгіна» та інші твори Пушкіна, ніби як «зарзки мистецького читання лауреата всесоюзного конкурсу декламаторів (прізвиська не вдалося розслухати).

11 березня в українській совітській пресі про Шевченка зовсім ані згадки. Московська-ж преса ні 10, ні 11 березня про Шевченка не видрукувала ані слова. А київські «Вісті» і «Комуніст» сумлінно згадують слідом за московською «Правдою» ювілеї всіх без винятку «великих русських людей»: останніми днями 175 літ з дня смерті творця московського театру Волкова та 125 літ з дня смерті професора Грановського і безліч всяких інших. «Братерська взаємопошана»...

— Радіо та кіно. Москва здає собі справу з великих можливостей таких найпотужніших і найбезпосередніших засобів пропаганди й агітації, як радіо та кіно, і тому централізує контроль над ними виключно в своїх руках. Радіо по цілм СССР уніфіковано ще минулого року під претекстом «піднесення

мистецько-культурного і наукового рівня аудиторії». В наслідок цього з усіх радіостанцій на Україні чути менше українських аудиторій, як з московської. А тепер оце прийшла черга і на якісь там ще рештки автономності української кінематографії.

23 березня РНК СССР, «з ціллю поліпшення й об'єднання керівництва кінематографією», видала дві постанови: 1) «Про утворення комітету в справах кінематографії при РНК СССР» та 2) «Про поліпшення організації виробництва кінокартин».

«В систему цього комітету передається і Українфільм» («Правда» від 24. III. 38 р.).

Ознайомлення з повним змістом цих постанов не лише і найменших сумнівів, що для української кінематографії цей новий комітет є кінофільмовим ППУ. Які саме фільми масово продукуватимуться і висвітлюватимуться під доглядом цього комітету, свідчить найновіший фільм на екранах України — «Великий громадянин» (навіть і не тлумачиться на українську мову).

Рецензія — похвала на нього в київських «Вістях» від 12. III 1938 р. підкреслює, що це фільм «агітаційно-пропагандовий, але розв'язує відповідальне завдання — показати боротьбу большевицької партії проти мерзенних зрадників троцькистсько-бухаринської агентури фашизму... Фільм вчить пильності, вчить викривати ворогів, якби вони не маскувалися і викликає в глядачів цілком законну ненависть до них».

Особливо ці почуття мають плекатися в червоній армії, бо «начальник політуправління червоній армії наказав політорганам частин червоній армії поліпшити кінообслуговування червоноармійців і командирів. Художні фільми, одні як наочне доповнен-

ня до програму політнавчачь, а другі для виховання почуття совітського (московського, ясно) патріотизму, мусять демонструватися в червоноармійських клубах і домах червоної армії не менше 6 разів на місяць. Перед кожним сеансом виступатимуть командири і політпрацівники, вводитимуть глядачів в курс подій, звертатимуть увагу на основну тему фільму». («Красная Звезда» 11. III. 38 р.).

Ретельно. Але певно, що цей і подібні до нього фільми українських глядачів, військових і не військових, навчають як раз пильності й спритові в боротьбі проти зненавидженої Москви.

— Весняна сівба на Україні. На Україні цього року рання весна. Особливо тепла й соняшна погода встановилася на півдні України. Така рання весна застала колгоспи на Україні зненацька. Вони прогавили висихання ґрунту в полі, бо за цим не стежили. Насіння до посіву у них не готове. Гною в достатній кількості не вивезено на поле, а вивезений зимою лежить в купах не розкиданий. Минеральні добрива перед боронуванням не розсіяно на ланах. Особливо невідготовленими виявилися моторово-тракторні станції і радгоспи. В деяких з них нема бригадирів і трактористів. В бригадах нема агітаторів і читачів. (Колись селянин сів сам собі без агітаторів і не спізнявся з сівбою). Насіння для сівби непридатне, схожість його низька. Обмін насіння на ліпше не організовано («Вісті», 12. III 38 р.).

«Наркомзем УССР і земельні обласні управління виявляють слабку оперативність у весняній посівній кампанії» («Вісті» 16. III. 38).

Сам ЦК КП(б)У стверджує, що його рішення від 23. II. 38 р. про закінчення ремонту тракторів до 5 березня, а потім до 8 — не виконано. На 10 березня відремонтовано тільки 88,6 відс. тракторного парку. А окремі МТС відремонтували менше ще, ніж 70 відс. Невідремонтовані тако-ж

сівалки, плуги й інші реманенти.

ЦК КП(б)У доручив «обкомам і облвиконкомам перевірити тако-ж, як МТС перевели розрахунки з трактористами і комбайнерами та забезпечити ліквідацію заборгованості по зарплаті там, де це має місце» («Вісті» 17. III 38 р.).

Отже і сам ЦК КП(б)У надумався годувати собак перед самим полюванням.

Як видно, справа з весняною сівбою с. р. стоїть так зле, що перелякані РНК УССР та ЦК КП(б)У знайшли за необхідне звернутися до всіх колгоспників і колгоспниць, робітників і робітниць радгоспів, до всіх голів колгоспів, бригадирів і ланкових, до всіх агрономів і трактористів сов. України в формі, якої не бачили в попередні роки, а саме: «Дорогі товариші!». З цієї довгої відозви проглядають мрії, прагнення та злиденна дійсність українського загнаного до колгоспів селянства. Воно й тепер, як і давніше, мріє про «землю-матір», про «землю-годувальницю», а не землю-мачуху: думає про те, щоб бути господарем врожаю, а не поденщиком на своїй землі за «трудо-день». Ця тяжка, злиденно оплачена поденщина знеохочує селян до всього і до тої «техніки», що її влада «дає» селянству через МТС. Селянство її не використовує, саботує.

Ця відозва стверджує, що навіть і в найпрацьовитіших колгоспах і де врожай був найвищим, «на трудовень видано по 8-10 кілограмів зерна та по 3 карб. і 35 копійок грішми. В середньому-ж по 4-5 кілогр. зерна, і багато по 2-3 кілогр., а грішми ще менше».

РНК і ЦК КП(б)У самі відчуваять, що це все-ж мало за день праці і тому ніяково виправдуються, звалюють все те, що було, на «шкідників, троцькистсько-бухаринських і буржуазно-націоналістичних вирождів». А на далі заохочують українське селянство до праці, до вчасної весняної сівби, до гарної сівби то «основа

основ високого врожаю. А буде високий врожай, — буде й висока оплата трудодня, буде й далі рости заможне колгоспне життя... бо урожай, як і сталь, чавун є наша сила, наша міць». («Вісті» 20. III. 38 р.) «Київський обком КП(б)У послав до 50 сільських районів області 400 агітаторів з заводів і установ столиці. В селах, колгоспах агітатори провадитимуть роботу по вивченні конституції та «Положення про вибори до верховного совіту УСССР, а тако-ж масово-політичну роботу під час весняної сівби» («Вісті» з 15. III. 38).

У Франції

3 життя Укр. Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі

Замість великодніх візитів та поздоровлень помертви на Українську Бібліотеку ім. С. Петлюри в Парижі склали: О. та І. Косці з Брюсселю — 26.55 фр., ген.-хор. Е. Башинський з Оден-ле-Тішу — 10 фр., М. і В. Ступницькі з Оден-ле-Тішу — 10 фр., М. і Г. Горолюки з Парижу — 20 фр., Шаповал Ілько з Шалету — 10 фр., П-во Кислиці з Шалету — 10 фр., полк. П. Вержбицький з Шалету — 10 фр.

— 3 життя Т-ва б. Вояків Армії УНР у Франції. В суботу, 9 квітня с. р., в помешканні Т-ва відбулися збори членів Паризької групи, на яких, після короткої інформаційної частини по відкритті зборів сотн. А. Казімірчуком, було зачитано наказ Управи Т-ва ч. 2 про те, що з 1 квітня с. р. на район Парижа та околиць відкривається окрема філія Т-ва, в яку зараховано членів Паризької групи. На уповноваженого Т-ва і керівника філії призначено ген. штабу сотн. Володимира Солонара.

Потім взяв слово сотн. В. Солонар, що прийняв свої обов'язки. Він закликав членів філії допо-

могти в роботі і намітив певний план на майбутнє, особливо в справі викладів, здебільшого на військові теми.

Тими-ж зборами обрано на секретаря філії хор. Вячеслава Лазаркевича, а на скарбника — хор. Семена Бордюгівського.

Збори пройшли в діловій атмосфері. Наступні збори призначено на п'ятницю, 15 квітня с. р., на яких має відбутися доклад сотн. В. Солонара на тему «Сучасна авіація і можливості війни».

У Польщі

— 3 життя Українського Наукового Інституту у Варшаві. 29 березня с. р. на засіданні Економічного Семінару в Українському Науковому Інституті п. Гліб Лазаревський виголосив реферат на тему «Економіка СРСР в світлі останнього московського процесу». Референт, використавши стенограму процесу, яку друкувалося в московській «Правді», взяв за підставу зізнання підсудних, — не входячи в оцінку того, щирі вони, чи вимушені, — виключно в галузі економіки, властиво тих економічних шкідників, у яких обвинувачувались підсудні.

Відбите в цих зізнаннях економічно сучасне життя в СРСР референт подав по різних галузях його: що-до фінансів, внутрішньої торгівлі, зовнішньої торгівлі, лісової промисловости, харчової промисловости, капітального будівництва, сільського господарства.

Картина цілковитого розкладу по всіх цих галузях така разюча, що, за виразом референта, можна думати, ніби хтось навмисно вигадав цілком неймовірне.

В другій частині свого реферату прелесент взяв, за матеріалами з «Правди», стан економіки по тих-же галузях на протязі з 1 січня с. р., коли всіх шкідників давно вже ізольовано. Картина по де-яких галузях стала ще разючіша, розклад виявився в таких місцях, за які навіть не згадувалося на процесі.

На думку референта, виникають такі питання: можливо, зовсім не було жадного шкідництва, а економічне життя в ССРУ являє собою цілковиту гнилизну, можливо, шкідництво не викорчовано цілком, а приховані «шкідники» продовжують своє, можливо, новий, змінений апарат у всіх галузях ще не цілком досвідчений. не може собі дати ради, а крім того цей апарат, з огляду на вимоги з центру, головну увагу спрямовує на відкриття «ворогів народу», а саму роботу ставить на другий план.

По рефераті відбулася жвава дискусія, висловлювалися думки, що «шкідництво» в певних галузях економічного життя ССР не виключене, але, що найголовніше, цьому сприяє і без того цілковитий розклад совітської економіки.

— З життя відділу УЦК в Іновроцлаві. 26 лютого с. р., старанням управи Відділу УЦК в Іновроцлаві влаштовано було з метою української пропаганди забаву в сеті Гонсках. Дуже гарну, як на село, саяю було переповнено молоддю не тільки з Гонсок, а й з околиць сіл. Вступ був платний.

Спочатку хор Відділу заспівав кілька гарних українських пісень, після чого розпочалися танці. Під час танців приємною несподіванкою був чудовий виступ українських дітей танцюристів, що приїхали з Торунського Відділу УЦК і яких зорганізував п. Томілін. Під його керівництвом ці діти робили тепер свій перший «гостинний виступ».

Із-за куліс показалися шість дівчаток і 1 хлопчик в українських національних убраннях і одразу полонили всю саяю. А українськими танцями дітей присутні так були захоплені, нагороджували їх такою бурею оплесків та так «бісували» після кожного танця, що коли б діти могли танцювати всю ніч, то зачарована

сілська публіка дивилася б на них, відмовляючись від забави.

Але програм закінчено, діти після вечері пішли спати до одного з господарів, де їм нічліг влаштував п. Пригода, член Іновроцлавського відділу, а дорослі весело бавились до ранку на вечірці, влаштованій українськими емігрантами. Вранці гості розходились, уносячи як найкращі враження й спогади про українців.

На цьому місці слід зазначити, що Іновроцлавський Відділ УЦК складається майже виключно з простих козаків, що працюють по селах. Вони свідомі, карні й міцно зорганізовані.

Слава провідникам відділу, що так добре ним проводять!

Г а л і ц і я н ,
член Торунського відділу УЦК

Український банк

До Господарчої Ради, що веде справу засновання банку, надійшли перші уділи з по-за Франції, а саме з Чехословаччини і з Югославії.

Україна бореться з русифікацією

Московська «Правда» з 27 березня с. р. повідомляє, що на Україні скрізь саботують «декаду російської музики». «Правда» пише, що на 11 областей України лише три прислали проекти таких «декад», а одна область лише обіцяє; інші області — «утримуються».

«Правда» запитує, «в чому причина цього неподобства?» й відповідає: «Треба шире сказати, що результати саботажу мистецтва (тоб-то російського мистецтва) ще далеко не ліквідовані. Буржуазні націоналісти дезорганізують всюди, де можуть, директиви партії й все, що торкається мистецтва; вони його обезкровлюють, пускають все напризволяще, щоб відокремити українців од інших народів ССР».

тижневик політики, культури, громадського життя та мистецтва, заснова-
ний р. 1925 Симоном Петлюрою, виходить в 1938 році по-старому з допов-
ненням складом співробітників, новими видатними літературними силами.

УМОВИ ПЕРЕДПЛАТИ НА 1938 РІК

У Франції на рік — 80 фр., на півроку — 40 фр., на три місяці — 20 фр.
на¹ годин місяць — 10 фр.

	1 рік	½ року	3 місяці	1 міс.	Окр. чис.
ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА	100 к. ч.	50 к. ч.	25 к. ч.	13 к. ч.	3,5 к. ч.
ПОЛЬЩА	22 зол.	11 зол.	5,5 зол.	2 зол.	0,60 зол.
РУМУНІЯ	550 леїв	300 леїв	150 леїв	50 леїв	25 леїв
НІМЕЧЧИНА	13 мар.	6,5 мар.	3,5 мар.	2,5 мар.	0,75 мар.
СПОЛ. ШТАТИ П. А.	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
КАНАДА	3,5 дол.	2 дол.	1,5 дол.	0,75 дол.	0,15 дол.
БЕЛЬГІЯ	25 бельг.	13 бельг.	7 бельг.	2,25 бельг.	0,75 б.
БОЛГАРІЯ	250 лев	150 лев	60 лев	25 лев	6,50 лев
ЮГОСЛАВІЯ	140 дин.	70 дин.	35 дин.	12 дин.	3 дин.

В Парижі набувати в книгарні «Maison du Livre», 9, rue de l'Eperon, Paris 6.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

Й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музеї С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з різних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9
Для переказів у Франції : «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редарге — Konfret Адміністратор : Іл. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet

Imprimerie L. BERESNIAK, 12, Rue Lagrange, Paris (5).